

การพัฒนาดนตรีประกอบการแสดงหมอลำไทเลย (แมงตับเต่าไทเลย)

The Development of Music for Tai Loei Morlum

พงศ์พัฒน์ เหล่าคนค้ำ¹
Phongphat Laokhonka
สรินทร คุ่มเขต²
Sarinthorn Khumkhet
ศุภวุฒิ พิมพันธ์³
Suphawut Phimnon

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาดุริยางคศิลป์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Assistant Professor, Department of Music,
Faculty of Humanities, Loei Rajabhat University
(E-mail: dew.phongpat@gmail.com)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชานาฏศิลป์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Assistant Professor, Department of Dance,
Faculty of Education, Loei Rajabhat University
(E-mail: Sarinthorn.khu@lru.ac.th)

³ อาจารย์, สาขาวิชาดุริยางคศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Lecturer, Department of Music, Faculty of Humanities,
Loei Rajabhat University (E-mail: Suphawut.phil@lru.ac.th)

Received: 07/11/2023 Revised: 03/09/2024 Accepted: 09/09/2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาดนตรีประกอบการแสดงหมอลำไทเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงหมอลำไทเลย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ นำเสนอข้อมูลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงหมอลำไทเลย ประกอบด้วย บทเพลง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพลงดั้งเดิมที่ใช้สำหรับบรรเลงตามขนบประเพณีของการแสดงหมอลำไทเลย โดยใช้เทคนิคการประพันธ์เพลงไทยและเพลงพื้นบ้านอีสาน จำนวน 4 เพลง ประกอบด้วย โหมโรงหมอลำไทเลย พระยาเดิน นางนาค สุดสะแนน และกลุ่มบทเพลงใหม่ที่ใช้สำหรับบรรเลงประกอบกิริยา อารมณ์ของผู้แสดง โดยใช้เพลงพื้นบ้านอีสานหรือทำนองบางส่วนมาสร้างสรรค์เรียบเรียงใหม่ ประยุกต์ใช้เทคนิคดนตรีตะวันตกในการพัฒนาบทเพลง จำนวน 4 เพลง ประกอบด้วย รัก ตกใจ อลังการ ศรีธธา วงดนตรีประกอบการแสดงเป็นวงดนตรีพื้นบ้านอีสานที่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย โดยผสมผสานดนตรีดั้งเดิมและดนตรีร่วมสมัย

คำสำคัญ : หมอลำไทเลย, ดนตรี, การพัฒนา

Abstract

This research focuses on developing musical accompaniment for Morlam Tai Loei performances to enhance and innovate the music used in these traditional art forms. Using observational techniques and structured interviews, the study employs descriptive and analytical methods to analyze the music. The results reveal two primary categories of musical compositions: traditional and newly composed pieces. The traditional group includes four compositions adhering to Thai classical and Isan folk music conventions: Homrong Morlam Tai Loei, Phaya Dern, Nang Nak, and Sut Sanehan. The newly composed

group features innovative pieces that reflect the performers' actions and emotions, incorporating Western musical techniques into Isan folk elements: Love, Surprise, Grandeur, and Faith. The accompaniment is performed by a modernized Isan folk ensemble blending traditional and contemporary practices. This study contributes to ethnomusicology by demonstrating the integration of traditional and contemporary musical elements, thereby preserving and evolving Morlam Tai Loei within contemporary artistic contexts.

Keyword: Morlam Tai loei, Music, Development

บทนำ

จังหวัดเลย ตั้งอยู่ทางตอนเหนือสุดของภาคอีสานของประเทศไทยมีภูมิประเทศที่ประกอบด้วยภูเขาและป่าไม้ ซึ่งส่งผลให้มีระบบนิเวศวิทยาที่สมบูรณ์และหลากหลายทางชีวภาพ สภาพภูมิศาสตร์ที่โดดเด่นนี้มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย และพัฒนาจากอดีตถึงปัจจุบันจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองทางจิตใจของชาวท้องถิ่น สังคมวัฒนธรรมของจังหวัดเลยได้รับการพัฒนาผ่านภาษาท้องถิ่นและพฤติกรรมการแสดงออกทางดนตรี การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้าน และคำสอนในรูปแบบผญาและคำกลอน (สุริยา บรรพลา, 2555) ทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความคิดของชาวบ้านในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วัฒนธรรมการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดเลยมีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งการแสดงที่เน้นความสนุกสนานและการแสดงเพื่อประกอบพิธีกรรม ตัวอย่างเช่น ประเพณีบุญหลวงซึ่งเป็นการรวมเอาบุญประเพณีประจำเดือนต่าง ๆ ในฮีตสิบสองของภาคอีสานมารวมกันเป็นงานเดียวที่มีเอกลักษณ์ เช่น บุญพระเวสและบุญบั้งไฟ

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2567

(สาร สารทัศนันทน์, 2544) การเล่นผีตาโขนที่ชาวด่านซ้ายปฏิบัติสืบทอดกันมา ตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งเป็นการละเล่นที่มีการประกวดขบวนแห่ การแสดงดนตรี และการประกวดความสวยงามของขบวนรำ (กาญจนา สวนประดิษฐ์, 2533) และ ประเพณีออกพรรษาที่เชียงคาน ซึ่งเป็นประเพณีที่มีการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมและ วัฒนธรรมท้องถิ่นโดยมีการทำบุญตักบาตรเทโวโรหณะ การไหลเรือไฟ การแห่ ปราสาทผึ้ง การแข่งเรือยาว และการแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนเพื่อสร้างความ บันเทิงให้กับผู้เข้าร่วมงาน (พระครูสิริปัญญาวิสุทธิ, 2549)

ในบรรดาศิลปะการแสดงพื้นบ้านของจังหวัดเลย “ลำแมงตับเต่าไทเลย” หรือที่เรียกว่า “หมอลำไทเลย” มีบทบาทสำคัญในฐานะการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์ ของชาวไทเลย โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งในด้านภาษาและทำนองการขับร้องที่ ต่างจากภาษาท้องถิ่นอีสานทั่วไป ด้วยสำเนียงเฉพาะของจังหวัดเลย การออกเสียง ผันอักษร และการแต่งบทร้อยกรองตามแบบฉบับของไทเลยที่แสดงถึงภูมิปัญญา และคำสอนทางวรรณกรรมที่สามารถสร้างความบันเทิงและความรู้สึกที่เป็นแรง บันดาลใจให้กับผู้ชม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2562) การแสดง ลำแมงตับเต่าไทเลยนั้นนอกจากจะสะท้อนถึงความรู้และความเชื่อของชาวบ้านแล้ว ยังถือเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่เป็นแม่บทและแม่แบบทางดนตรีและนาฏศิลป์ แบบโบราณของชาวไทเลย (สุริยา บรรพลา, 2558) การแสดงนี้มีลักษณะการแสดง เรื่องราวที่มีท่วงทำนองและบทเจรจาที่เป็นเอกลักษณ์ โดยนิยมใช้เรื่องราวนิทานพื้น บ้านที่แทรกด้วยธรรมะและมุกตลกขบขัน เพื่อสร้างความบันเทิงและให้ความรู้ควบคู่ กันไป (สุวิทย์ สารเงิน, 2564)

จากความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดเลยที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ ที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการพัฒนาการแสดงหมอลำไทเลย (ลำแมงตับเต่า ไทเลย) โดยนำบทเพลงดั้งเดิมมาพัฒนาผ่านการผสมผสานองค์ความรู้ทางดนตรีไทย และดนตรีสากล เพื่อให้เกิดเป็นรูปแบบการแสดงที่ร่วมสมัยและยังคงความเป็น เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อเผยแพร่ศิลปะการ

แสดงพื้นบ้านที่มีอยู่ในจังหวัดเลยให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมดนตรีประเพณีพื้นบ้านที่ทรงคุณค่าให้คงอยู่กับชาว จังหวัดเลยสืบต่อไป (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2562)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงหมอลำไทเลย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางการอนุรักษ์ พัฒนา มาสร้างเป็นศิลปะการแสดงที่เป็นมาตรฐาน สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เป็นการพัฒนางานสู่ความเป็นศิลปะร่วมสมัย และจัดแสดงเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน
2. มีผลงานการสร้างสรรค์ทางดนตรีประกอบการแสดง
3. สามารถนำผลงานการสร้างสรรค์ไปปรับใช้และบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการสร้างสรรค์ทางดนตรีและนาฏศิลป์ได้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยมุ่งเน้นการสร้างสรรค์ดนตรีประกอบการแสดงหมอลำไทเลย โดยใช้เครื่องดนตรีสากลประสมกับเครื่องดนตรีพื้นบ้าน โดยนำบทเพลงที่ใช้ในการแสดงหมอลำไทเลย เป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ผลงาน ด้วยวิธีการเรียบเรียงดนตรี สร้างสรรค์ประกอบการแสดง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ดนตรีพื้นบ้าน หมายถึง ดนตรีที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นจังหวัดเลยที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของคนในท้องถิ่น
2. หมอลำไทเลย หมายถึง ศิลปะการแสดงพื้นบ้านจังหวัดเลย มีรูปแบบการแสดงที่ผสมผสานระหว่างหมอลำและละครนอก และมีบทร้องที่ใช้ภาษาท้องถิ่นในการนำเสนอ

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2567

3. การพัฒนาดนตรี หมายถึง การนำบทเพลงพื้นบ้าน ทั้งจากทำนองเดิม และเรียบเรียงขึ้นใหม่ มาใช้เป็นบทเพลงประกอบการแสดงหมอลำไทเลย

4. ดนตรีร่วมสมัย หมายถึง การสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้านโดยการผสมผสานกับดนตรีสากล ทั้งในรูปแบบของโครงสร้างทางดนตรี รวมถึงการนำเครื่องดนตรีสากลมาผสมกับดนตรีพื้นบ้าน

5. ดนตรีประกอบหมอลำไทเลย หมายถึง เพลงพื้นบ้านหรือบทเพลงที่มีบทขับร้องประกอบดนตรีหรือดนตรีบรรเลงประกอบการแสดงหมอลำไทเลย โดยมีเครื่องดนตรีที่ใช้ในวงดนตรีสำหรับการบรรเลง ได้แก่ ขอบั้งไม้ไผ่ (ชอกะบัง) ระนาด พิณ แคน ฉิ่ง ฉาบ กลอง

6. การเรียบเรียงดนตรีประกอบหมอลำไทเลย หมายถึง การนำบทเพลงดั้งเดิมมาพัฒนาด้วยวิธีการเรียบเรียงเสียงประสานโดยใช้ทฤษฎีดนตรีสากล หรือการนำบทเพลงดั้งเดิมมาพัฒนาด้วยวิธีการการประพันธ์โดยใช้ทฤษฎีดนตรีไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 การวิจัยมุ่งเน้นการสร้างสรรค์ดนตรีด้วยทฤษฎีดนตรีตะวันตก ร่วมกับดนตรีพื้นบ้าน

1.2 นำบทเพลงที่ใช้ในการแสดงหมอลำไทเลยเป็นวัตถุดิบในการสร้างสรรค์ผลงาน

2. กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

2.1 กลุ่มผู้รู้ คือกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลในเชิงลึกและสาระสำคัญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาด้านดนตรีประกอบการแสดงหมอลำไทเลยในจังหวัดเลย ได้แก่ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญดนตรีพื้นบ้านจังหวัดเลย จำนวน 5 คน

2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ เป็นกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่ในการบรรเลงดนตรี นักดนตรี ผู้แสดงหรือผู้ที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอด และสืบทอดเกี่ยวกับการแสดงหมอลำไทเลยในจังหวัดเลย จำนวน 15 คน

2.3 กลุ่มบุคคลทั่วไป คือกลุ่มบุคคลที่สนใจดนตรีพื้นบ้าน ผู้ที่ชมการแสดงดนตรี และประชาชนจังหวัดเลย จำนวน 100 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสังเกต ใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม สำหรับสังเกตวิธีการแสดงหมอลำไทเลย การแสดงพื้นบ้าน ทั่วไปภายในชุมชน ความเป็นอยู่ ประเพณี พิธีกรรมและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนที่ศึกษา

3.2 แบบสัมภาษณ์

3.2.1 ขั้นตอนการวางแผนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสรุปเป็นกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา

3.2.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อศึกษาดนตรีประกอบพิธีกรรม โดยผู้วิจัยได้แบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 สำหรับใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ ได้แก่ สภาพทั่วไป ประเพณี และวัฒนธรรมทางดนตรีพื้นบ้านและการแสดงพื้นบ้านจังหวัดเลย

ชุดที่ 2 สำหรับใช้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีประกอบหมอลำไทเลย

3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ เมื่อสร้างเครื่องมือเสร็จแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะเครื่องมือให้ถูกต้องเหมาะสมก่อนนำไปใช้

4. ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการวิจัย/การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลทางวิชาการ ได้มาจากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ บทความ วรรณกรรม รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา หนังสือทางวิชาการ และหนังสืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2 ข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชน ใช้วิธีการสำรวจ สังเกต บันทึกผลลงในเทปบันทึกเสียง สมุดบันทึก และเทปบันทึกภาพ รวมทั้งการพูดคุยสอบถาม และใช้แบบสังเกตเป็นเครื่องมือแบบสัมภาษณ์จากชาวบ้าน ผู้สูงอายุ และผู้นำหมู่บ้านในจังหวัดเลย ประกอบด้วยการศึกษาชุมชน ถอดบทเรียน ตรวจสอบข้อมูลของชุมชน การระดมความคิดเห็น การสร้างสรรค์ดนตรี การคืนข้อมูลและนำเสนอ

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.4 การนำเสนอข้อมูลการวิจัย ข้อมูลเชิงคุณภาพนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์ดนตรีประกอบการแสดงหมอลำไทเลย โดยเน้นที่การคัดเลือกบทเพลงที่ได้รับความนิยมในการบรรเลงในการแสดงจริงในปัจจุบัน บทเพลงที่ได้รับการคัดเลือกได้ถูกจัดกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มบทเพลงดั้งเดิม (เพลงครู) และกลุ่มบทเพลงที่มีการเรียบเรียงดนตรีเข้าไปเพิ่มเติม โดยแต่ละกลุ่มมีจำนวน 4 บทเพลง และมีการวิเคราะห์เพื่ออธิบายแนวทางการสร้างสรรค์ดนตรีในบริบทของการแสดงหมอลำไทเลย ดังนี้

1. การสร้างสรรค์กลุ่มบทเพลงดั้งเดิม

กลุ่มบทเพลงดั้งเดิมหรือเพลงครูเป็นการนำทำนองเพลงดั้งเดิมของหมอลำไทเลย มาปรับปรุงและเสริมสร้างดนตรีบางส่วนใหม่ เพื่อให้คงไว้ซึ่งโครงสร้างของบทเพลงเดิม ทั้งยังคงรูปแบบวงดนตรีประกอบการแสดงแบบดั้งเดิม โดยมีการผสมผสานเครื่องดนตรีสากลบางชนิดเข้ากับวงดนตรีพื้นบ้าน เช่น กลองชุดและกีตาร์เบส ทำให้ได้บทเพลงที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของหมอลำไทเลย ในการวิจัยนี้ได้เลือกบทเพลงในกลุ่มนี้จำนวน 4 เพลง ได้แก่ โหมโรงหมอลำไทเลย พระยาเดิน นางนาค และสุดสะแนน ซึ่งบทเพลงเหล่านี้ยังคงมีความสำคัญและนิยมใช้ในการแสดงหมอลำไทเลยในปัจจุบัน ดังตัวอย่างที่ 1

၁၃၄. ကြေးမုံကန် (အရှေ့ဘက်)
 ကြေးမုံကန်ကန်ကန်
 ကြေးမုံကန်ကန်ကန်
 ကြေးမုံကန်ကန်ကန်

ตัวอย่างที่ 1 โน้ตเพลงนางนาค (กลุ่มบทเพลงดั้งเดิม)

การวิจัยแสดงให้เห็นว่า การประยุกต์ใช้เครื่องดนตรีสากลในบทเพลง ดั้งเดิมไม่ได้ทำให้บทเพลงสูญเสียเอกลักษณ์พื้นฐานไป แต่กลับเสริมให้ดนตรีมีมิติ และความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ทั้งยังคงให้ความรู้สึกของความเป็นหมอลำไทเลย ซึ่งเป็นจุดเด่นของการแสดงที่ยังคงความเป็นท้องถิ่นและมีเสน่ห์ในตนเอง

ผู้วิจัยนำหลักการเรียบเรียงดนตรีตะวันตกมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ โดยนำเค้าโครงทำนองเดิมหรือลายพื้นบ้านอีสานมาใช้เป็นแนวทางการเรียบเรียง ประกอบกับการนำลีลาของเครื่องดนตรีสากลเข้ามาผสมผสานให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น และมีความแตกต่างจากเค้าโครงทำนองเดิม โดยแต่ละบทเพลงจะมีความแตกต่างกันในรูปแบบของการนำเครื่องดนตรีมาใช้ในการบรรเลง จำนวน 4 บทเพลง ได้แก่

2.1 รัก ผู้วิจัยได้ทำการถอดโน้ตจากทำนองต้นฉบับมาจากลายสวาคอยอ้าย เพื่อนำเสนออารมณ์รักของตัวละคร โดยการใช้ทศเสียงให้อยู่ในกุญแจเสียง C เมเจอร์ ทำนองหลักบรรเลงในโหมด C มิกโซลิเดียน เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง ได้แก่ ซออีसान ไวโอลิน วิโอลา วิโอลินเชลโลและเปียโนในรูปแบบวงดนตรีแชมเบอร์ พร้อมทั้งปรับระดับเสียงของทำนองให้อยู่ในช่วงเสียงระหว่างซออีसानกับสตริงควอเทต ทั้งนี้ในส่วนทำนองหลักได้แบ่งเป็น 2 ท่อน ใช้การดำเนินคอร์ดตามไดอาโทนิค ของกุญแจเสียงเมเจอร์ ขยายขอบเขตของเสียงประสานเพื่อให้เกิดความหลากหลายทางองค์ประกอบด้านเสียงประสานมากขึ้น ตัวอย่างที่ 2

The musical score is for a piece titled 'Love' (ตัวอย่างที่ 2 รัก). It is written for a chamber ensemble consisting of Sorn Ehsan (ซออีसान), Violin I, Violin II, Viola, Violoncello, and Piano. The key signature is C major, and the time signature is 4/4. The tempo is marked as 60. The score shows a 2-measure phrase starting with a forte (mf) dynamic for Sorn Ehsan and piano (p) for the strings, with a mezzo-piano (mp) dynamic for the piano accompaniment. The phrase is marked with a box labeled 'A'.

ตัวอย่างที่ 2 รัก (สวาคอยอ้าย)

2.2 ตกใจ ผู้วิจัยได้ทำการถอดโน้ตจากทำนองต้นฉบับมาจากลายนกไซบินข้ามทุ่ง ใช้กุญแจเสียง A ไมเนอร์แบบเพนทาโทนิค เครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลง ได้แก่ โหวด ฟลูต คลาริเน็ต เปียโน ส่วนฉิ่งและตะโพนลาวใช้เป็นเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ในรูปแบบวงดนตรีแชมเบอร์ ในส่วนทำนองหลักได้แบ่งเป็น 2 ท่อน โดยใช้โหวดดำเนินทำนองหลัก ส่วนฟลูตและคลาริเน็ตใช้ดำเนินทำนองล้อ

และสอดประสานทำนองหลัก เปียโนใช้การดำเนินคอร์ดขึ้น - ลง ตามไดอาโทนิคของกุญแจเสียง และขยายขอบเขตของเสียงประสานเพื่อให้เกิดความหลากหลายทางองค์ประกอบดนตรี ดังตัวอย่างที่ 3

ดังตัวอย่างที่ 3 ตกใจ

2.1.3 อลังการ ผู้วิจัยได้ทำการถอดโน้ตจากทำนองลายใหญ่ โดยการทดเสียงให้อยู่ในกุญแจเสียง C เมเจอร์ โดยใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสาน ได้แก่ โหวด แคนและพิณบรรเลงทำนองหลัก ส่วนกลุ่มเครื่องดนตรีสากลใช้กลุ่มเครื่องดนตรีสำหรับวงออร์เคสตรา ในส่วนทำนองหลักแบ่งเป็น 3 ท่อน (A-B-A') ใช้การดำเนินคอร์ดตามไดอาโทนิคที่มีความเป็นกุญแจเสียงไมเนอร์ ใช้รูปแบบวิธีการประสานเสียงสำหรับวงออร์เคสตร้ามำกกำหนดเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ดังตัวอย่างที่ 4

32 **E** ^{A3} **To Coda**

Flute

Clarinet

Trumpet

Trombone

Bass Trombone

Tuba

Piano

Violin I

Violin II

Viola

Violoncello

Double Bass

Timpani

Triangle

Bells

Cymbals

Congas

Drums

Chord progression: C, G, Am, G/B, C, G, G/B, Em, F, Dm, F, G

ตัวอย่างที่ 4 อลังการ

2.1.4 ศรีธธา นำแนวคิดมาจากกลายโต้โขงมาพัฒนา อยู่ใน
 ทุญแจเสียง G ไมเนอร์ โดยกำหนดการเดินคอร์ดเคลื่อนที่ไปกับแนวทำนองหลัก
 ในแนวนันโดเสียงไมเนอร์แบบเพนตาโทนิค แล้วให้โหวตที่เป็นเครื่องทำหน้าที่ดำเนิน
 ทำนองหลัก กลุ่มเครื่องดนตรีสากล ฟลูท คลาริเน็ต เปียโน มือขวา เป็นตัวสอด
 ประสานกับทำนองหลัก โดยที่กลุ่มเครื่องสายและเปียโนมือซ้าย ทำหน้าที่นำเสนอ
 การเคลื่อนที่ของคอร์ด ดังตัวอย่างที่ 5

ตัวอย่างที่ 5 ศรัทธา

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการแสดง “แมงต๋ับเต่า” ซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทเลย พบว่ามีลักษณะคล้ายกับลำเรื่องต๋อกลอนของกลุ่มหมอลำอีสาน แต่มีวิธีการแสดงที่แตกต่างออกไปอย่างชัดเจน การร้องเป็นการวาดล่ำแบบพื้นเมืองของไทเลยที่เน้นการผันอักษรและเปล่งเสียงตามสำเนียงท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพงศ์พัฒน์ เหล่าคนค้ำ (2559) ที่ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดเลยมีการปรับเปลี่ยนและสร้างเอกลักษณ์เฉพาะของตนขึ้นมาจากการผสมผสานทางวัฒนธรรม

ลักษณะของวงดนตรีประกอบการแสดงแมงต๋ับเต่าเป็นวงดนตรีที่มีความยืดหยุ่นในการเลือกใช้เครื่องดนตรี โดยมีการใช้เครื่องดนตรีท้องถิ่นที่สามารถหาได้ในพื้นที่ ซึ่งคล้ายคลึงกับการวิจัยของสุริยา บรรพลา (2558) ที่พบว่าการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถนำมาสู่การสร้างสรรค์ศิลปะการแสดงร่วมสมัยได้ การใช้เครื่องดนตรีสากลเช่น กลองชุด กีตาร์ และเบสไฟฟ้า ร่วมกับเครื่องดนตรีพื้นบ้าน

เป็นการปรับตัวเข้ากับยุคสมัยใหม่ และสร้างความหลากหลายให้กับการแสดง ซึ่งสะท้อนถึงการผสมผสานระหว่างความดั้งเดิมและความร่วมสมัยในวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านของไทย

ในแง่ของการเรียบเรียงดนตรี พบว่ามีการนำบทเพลงพื้นบ้านดั้งเดิมมาพัฒนาและดัดแปลงทำนองใหม่โดยใช้แนวคิดของการเรียบเรียงดนตรีสากล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรชาติ เปรมานนท์ (2537) ที่ชี้ว่า การเรียบเรียงดนตรีไทยด้วยเครื่องดนตรีสากลมักจะคงทำนองและจังหวะเดิมไว้เป็นหลัก เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของบทเพลง แต่ปรับใช้เทคนิคการเรียบเรียงเสียงประสานที่ทันสมัย เช่นเดียวกับงานวิจัยของอัครวัตร เชื้อมกลาง (2562) ที่แสดงให้เห็นถึงการเรียบเรียงเสียงประสานเพลงพื้นบ้านในรูปแบบดนตรีคลาสสิกเพื่อสร้างสรรค์ความงามในแนวทางที่ยังคงเอกลักษณ์พื้นถิ่นอีสาน งานวิจัยยังพบว่าการนำเทคนิคดนตรีตะวันตกมาใช้ในการเรียบเรียงเพลงไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการวางเสียงประสาน การประดิษฐ์ทำนอง และการจัดจังหวะ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของณัชชา พันธุ์เจริญ (2559) ที่พบว่าเทคนิคดนตรีตะวันตกสามารถประยุกต์ใช้กับเพลงไทยได้อย่างงดงาม และสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการนำเอาความรู้และทักษะจากดนตรีตะวันตกมาผสมผสานเพื่อสร้างผลงานดนตรีไทยที่มีความหลากหลายและน่าสนใจยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของดนตรีพื้นบ้านในสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคดนตรีต่างชาติและการผสมผสานเครื่องดนตรีทั้งพื้นบ้านและสากลเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูษิต สุวรรณมณี (2557) และระวีวัฒน์ ไทยเจริญ (2561) ที่ได้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาดนตรีพื้นบ้านโดยใช้แนวทางการเรียบเรียงใหม่ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทการแสดงในยุคปัจจุบัน

การวิจัยเรื่องการพัฒนาดนตรีประกอบการแสดงหมอลำไทเลย แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดและเทคนิคจากดนตรีสากล การใช้แนวทางที่สร้างสรรค์นี้ไม่เพียงแต่ช่วยในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ แต่ยังเป็นการสร้างคุณค่าและ

เพิ่มพูนความงามของศิลปะดนตรีในรูปแบบใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับยุคสมัยและความสนใจของผู้ชมในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวไทเลย โดยสามารถนำไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรหรือกิจกรรมทางการศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยเน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านและการแสดงเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ หน่วยงานทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดงานแสดงดนตรีและการแสดงทางวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงซึ่งเกี่ยวกับเทคนิคการเรียบเรียงดนตรีและการแสดงแบบฉบับแต่ในบริบทที่กว้างขึ้น รวมถึงการเปรียบเทียบกับ การแสดงดนตรีพื้นบ้านในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างและความคล้ายคลึงในเชิงวัฒนธรรมและดนตรี นอกจากนี้ ควรมีการสำรวจความเห็นของผู้ชมและผู้เข้าร่วมการแสดง เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านความรู้สึกและประสบการณ์ในการรับชม รวมถึงวิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพของการใช้ดนตรีสากลในการประยุกต์กับดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งอาจนำไปสู่แนวทางใหม่ ๆ ในการพัฒนาศิลปะการแสดงและดนตรีพื้นบ้านในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาดนตรีประกอบการแสดงหมอลำไทเลย ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2564 และได้รับความกรุณาให้ความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ คณะกรรมการพิจารณางานวิจัย จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). **มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปี พุทธศักราช 2562**. ค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2565, จาก <http://book.culture.go.th/ich62/files>.
- กาญจนา สวนประดิษฐ์. (2533). **ผีตาโชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอด่านซ้าย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม. คอนเสิร์ตราชานารีสดุดี. **วารสารดนตรีรังสิต**. 13(2), 73-88.
- ชมภูนาถ ขมภูพันธ์, สรินทร คุ่มเขต, และ จุฑาภรณ์ จันทบาล. (2558). การวิจัยและพัฒนาศิลปะการแสดงท้องถิ่นของจังหวัดเลย โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. **วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**, 10(32), 83-90.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2559). **ดนตรีลิขิต : รวมบทความดนตรีสร้างสรรค์เชิงวิชาการ**. กรุงเทพฯ : ธนาเพรส.
- ประเวศ วะสี. (2530). **การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา**. ชุมชนพัฒนา, 5, 72-90.
- พงศ์พัฒน์ เหล่าคนค้ำ. (2559). **รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านและเพลงพื้นบ้านจังหวัดเลย**. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

- พระครูสิริปัญญาวิสุทธ์. (2549). **ประเพณีออกเพณีก่อพรพรหมช้างคาน จังหวัดเลย**. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ไพฑูรย์ มีกุล. (2531). **อีสานศึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ภูษิต สุวรรณมณี. (2557). **การพัฒนาบทเพลงพื้นบ้านไทยสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษาและพัฒนาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีรชาติ เปรมานนท์. (2537). **ปรัชญาและเทคนิคการแต่งเพลงร่วมสมัยไทย**. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัจด์ ภูเขาทอง. (2532). **การดนตรีไทยและเส้นทางเข้าสู่ดนตรีไทย**. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.
- สาร สารทัศนายนท์. (2544). **ฮีตสิบสอง**. นครพนม : สถาบันราชภัฏนครพนม.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2551). **ดนตรีพื้นบ้านและศิลปะการแสดงของไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การคำครุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). **กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2564**. ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.tsri.or.th/>
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2543). **เบิ่งสังคมและวัฒนธรรมอีสาน**. กรุงเทพฯ : พิษณุพรินท์ติ้ง เซนเตอร์.
- สุริยา บรรพลา. (2555). **แนวคิดทฤษฎี : การพัฒนาศิลปะการแสดงพื้นบ้านจังหวัดเลย**. เลย : โปรแกรมวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สุริยา บรรพลา. (2558). **การวิจัยและพัฒนาเรื่องภูมิปัญญาการแสดงลำดับเต่าสู่ศิลปะการแสดงร่วมสมัย**. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 10(32), 91-101.

อัศววัตร เชื้อมกลาง. (2562). การเรียบเรียงเสียงประสานเพลงพื้นบ้านอีสานในรูปแบบดนตรีคลาสสิกสำหรับวงแชมเบอร์. *วารสารช่อพะยอม*. 30(1), 227–240.

สัมภาษณ์

สุวิทย์ สารเงิน. (2564, 9 มีนาคม). **สัมภาษณ์**. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนเลยพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 (เลย-หนองบัวลำภู).